

על הפרשה

❖ תורה מחשבה ומוסר ❖ פרשת לך לך ❖ יא' חשון תשפ"א ❖

פרשת השבוע

"לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך" (יב, א).

פירש רש"י, להנאתך ולטובתך, ושם אעשך לגוי גדול, וכאן אי אתה זוכה לבנים. ועוד שאודיע טבעך בעולם.

ויש להבין מה היה הניסיון שאברהם היה צריך ללכת לארץ כנען, והלא הבטיח לו הקב"ה שיהיו לו שם בנים וממון, ולא יחסר לו שם כלום.

ביאר זאת הגר"י נימנ זצ"ל, שהניסיון היה לראות אם אברהם ילך בשביל אותם הדברים שיהיו לו שם או שילך רק מפני ציווי ה', וזה ניסיון גדול שאף שיודע שיהיה לו יותר טוב בארץ כנען, אבל בכל זאת צריך שילך אך ורק מפני רצון ה', ואברהם עמד בניסיון זה וכמו שהעיד עליו הכתוב "וילך אברהם כאשר דבר אליו ה'", שהלך רק מפני ציווי ה' ולא משום הטובות שהובטחו לו.

וכן בכל מצוה שיש בה הנאה לאדם, וכגון מצות אכילה בערב יום כיפור, יותר קשה לעשותה לשם שמים, ולכן הניסיון של אברהם היה גדול.

"ויהי כבוא אברהם מצרימה ויראו המצרים את האשה" (יב, יד).

כתב רש"י, היה לו לומר כבוא מצרימה, אלא למד שהטמין אותה בתיבה ועל ידי שתבעו את המכס פתחו וראו אותה.

כתב הסבא מקלם זצ"ל יסוד גדול בדרכי הבריאה, שהנה האבות התנהגו בדרכם עפ"י הטבע, אברהם עם שרה שהחביאה בתיבה, וכן יעקב עם לבן ועוד, כי הטבע הוא רצון ה' בבריאה והוא מסבב את הטבע, אלא עומק המחשבה בכל מעשה שעושה בדרך הטבע, צריך להיות כולו לה'.

ויש ליתן טעם למה רצה השי"ת כן. והוא, כדי להתרגל בזה ליראת ה', כי אנו רואים שאף שחיוי של האדם אשר הם כל רגע בסכנה גדולה, ובכל זאת אינו מפחד מזה כלל, כי יודע שאינו יכול לעשות ולעזור במאומה, ולכן אינו חושב על כך. אבל על פרנסה וכדו' שאדם חושב שהוא יכול להצליח בהם על פי הטבע, בהם הוא חושב כל הזמן ומפחד ודואג למחר. וזה הטעם שהניח השי"ת חיי הטבע, כדי ליתן מקום ליראה, שכיון שהוא חושב ודואג על הדבר יבוא על ידי כך ליראת שמים, שיודע שה' מסובב הכל, אבל על דברים שאינם תלויים בו עפ"י הטבע אינו דואג בהם כלל ואינם מביאים אותו לידי יראת שמים.

"הפרד נא מעלי אם השמאל ואימנה ואם הימין ואשמאליה" (יג, ט).

לכאורה היה צריך אברהם לחשוש אולי יבחר לו לוט את המקום לצד ירושלים, מקום המקדש, וממילא עלולה להיפסד כל משרת נסיעתו, וכמו שכתוב "ויסע אברהם הלך ונסע הנגבה", ופירש רש"י, שכל מסעו היה לדרומה של ארץ ישראל לצד ירושלים ששם הר המוריה. ואם כן איך העמיד אברהם את כל הארץ לבחירתו של לוט. למדו מכאן בעלי המוסר, שמוטב לפעמים לוותר על תשוקות ומטרות גבוהות, בכדי שלא תהיה מוכ פגיעה בכבוד הזולת.

"וישמע אברהם כי נשבה אחיו וירק את הניכיו ילידי ביתו שמנה עשר ושלוש מאות וירדף עד דן" (יד, יד).

ההיא סבתא דאיתא לקמיה דרב נחמן, אמרה ליה ריש גלותא רבנן דבי ריש גלותא בסוכה גזולה הוו יתבי, צווחה ולא אשגח בה רב נחמן, אמרה ליה

"ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצך" (יב, א).

אמרו חז"ל (רבה לט, א), אמר רבי יצחק מושל לאחד שהיה עובר ממקום למקום, וראה בירה אחת דולקת אמר תאמר שהבירה זו בלא מנהיג, הציץ עליו בעל הבירה, אמר לו אני הוא בעל הבירה, כך לפי שהיה אבינו אברהם ואומר תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג, הציץ עליו הקדוש ברוך הוא ואמר לו אני הוא בעל העולם.

הקשה מרן בעל ה"אבי עזר" זצ"ל (תשובה ה, ה), שלכאורה אין המשל דומה לנמשל, שבמשל כשראה את הבירה כבר הבין שיש מנהיג לבירה, וכשהציץ עליו בעל הבירה נוסף לו ידיעה חושית שראהו ויכול לחושו ממש, אבל בנמשל כשהציץ עליו הקב"ה, מה נוסף לו על הבנתו, והלא עדיין זה בגדר של הבנה שהרי אי אפשר לראותו.

וביאר באופן נפלא, שזה המדרש מלמדנו, שההבנה שאי אפשר שהעולם שמתנהג בסדר ובמשטר באופן מופתי יהיה בלא מנהיג, היא ידיעה וראיה חושית שיש בעל הבירה.

וכתב שמאז ומתמיד היה מתפלא על מצות אמונה, מדוע מכנים זאת בלשון של אמונה, והרי זה מהמושכלות הראשונות, שאי אפשר לעולם בלי מנהיג, ועוד שמבשרי אחזה אל-ה, והחכמה הנפלאה שבכל יצור קטן אין להעריך, וכל שכן החכמה ביצירת האדם, ואיך אפשר שכל זה הוא בלא מנהיג.

ושאל זאת את מרן הגר"י זצ"ל, והשיב לו שאף הוא הקשה כן ושאל זאת את אביו מרן הגר"ח זצ"ל, ואמר לו, שודאי עד כמה ששכל האדם מגיע אין זו אמונה, אלא ידיעה, אבל חיוב האמונה מתחיל ממקום שכלה שכל האדם, שהרי שכל האדם מוגבל בזמן ובמקום, ומה שהוא למעלה מן הזמן והמקום כבר אין לו מושג, ועצמותו של הקב"ה הוא למעלה מן הזמן והמקום, ובמקום זה חלה עליו חובת האמונה.

מסופר על אחד האדמו"רים שהיבט לשולחן עם חסידיו ושאלם לפתע, מאמינים אתם בבורא עולם? ענו כולם פה אחד, איזו שאלה היא זו? ודאי שאנו מאמינים. אמר להם האדמו"ר, תדעו שאני איני מאמין. שאלו כולם בתמהון, רבי, איך זה אפשר שהרבי לא יאמין ח"ו? שאלם האדמו"ר, האם אתם מאמינים שדבר זה שאנחנו מסובים על ידו זהו שולחן? ענו החסידים, האם להאמין אנו צריכים שזהו שולחן, הלא אנו רואים בעינינו שזהו שולחן. השיב להם האדמו"ר, זו היתה כוונתי שאיני מאמין, כי האם אנו נוקטים להאמין שיש ה' בעולם, הלא רואים אנו זאת בחוש בעינינו שיש מנהיג לבירה.

איתתא דהוה ליה לאבוהא תלת מאה ותמני סרי עבדי צווחא קמייכו ולא אשגחיתו בה?"

עורר הגאון ר' חיים זיצ"ק זצ"ל, כמה יש ללמוד מהאשה הזאת שהרגישה אושר שהיא בת של אברהם אבינו עד כדי שאמרה שצריכים לכבדה ולשמוע את דבריה עבור זאת.

והרגשה כזו צריכה להיות חדורה בלב כל אחד מישראל, שהוא מורעו של אברהם אבינו ודבוק במידותיו, והוא ממשיך את דרכם.

והנה אמרו חז"ל (תנא דבי אליהו, טז) "אמרו לו לאנשי עבוד את אביך, היה זנו ומפרנסו ומכלכלו, עבוד את אבי אביך, אמר, איני חייב בו. הניח את אדם, בא

אנוש לעולם בא קינן בנו אחריו, אמרו לקינן עבוד את אבי אביך, אמר, איני חייב בו, וכן כולן עד נח. בא נח, אמרו לנח, עבוד את אביך, היה זנו ומפרנסו ומכלכלו, עבוד את אבי אביך, קיבל עליו, היה זן ומפרנס את אביו ואת אבי אביו וכל אבותיו שהיו באותה שעה". וזה היה ההבדל בין נח לדורות שלפניו, שהם ניתקו את הקשר עם הדורות הקודמים, ולא ראו שום סיבה לכבדם, אבל נח הכיר בזכות של הדורות לפניו, והרגיש שהוא ממשיך את שושלתם.

מסופר על החפץ חיים זצ"ל שפעם בהיותו עם תלמידיו, אמר: הידעתם שאני שמעתי חידושי תורה מהגר"א? ובראותו את תמחונם של תלמידיו, הסביר: אני שמעתי חידושי תורה מאבי מורי ז"ל, ואבי שמע חידושי תורה מהגר"ח מוואלין, והגר"ח שמע מהגר"א, ואם כן אני כאילו שמעתי ממש מהגר"א.

כשיש לאדם הרגשה כזו שהוא ממשיך של כל הדורות שלפניו, הרי הוא קשור אליהם ולמד ממעשיהם.

"במה אדע כי אירשנה" (טז, ח).

אמרו חז"ל (דרים לב, א) מפני מה נענש אברהם אבינו שנשתעבדו בניו למצרים מאתים ועשר שנים, מפני שהפריז על מדותיו של הקדוש ברוך הוא שאמר במה אדע.

ביאר הגאון ר' דוד בלייכר זצ"ל (מתלמידי נובהרדוק), שודאי אברהם האמין וכמו שכתוב "והאמין בה", אלא שביקש לחזק את אמונתו, שהרי הוא ושרה היו עקרים בטבע וכבר היו זקנים, ולכן ביקש לדעת איך תהיה השתלשלות הדברים ואיך יירש אותו יצחק.

ויש נטיה באדם להתעניין לדעת אופני תהליכות ההבטחה והוצאתה לפועל, אף בשעה שהוא מאמין בהם, אבל רוצה לדעת את הדרך אשר היא תתקיים, וזו העבודה להאמין אף שאינו יודע ע"פ דרכי הטבע את דרכי קיום הדבר.

"קחה לי עגלה משלשת ועז משלשת ואיל משלש ותר וגו' ויקח לו את כל אלה ויבחר אתם בתוך ויתן איש בתרו לקראת רעהו ואת הצפר לא בתר" (טז, ט-י).

כתב רש"י, לפי שהאומות נמשלו לפרים ואילים ושעירים וכיו' וישראל נמשלו לבני יונה, לפיכך בתר הבמות רמז על האומות שיהיו כלין והולכין, ואת הצפור לא בתר רמז שיהיו ישראל קיימין לעולם.

הוסיף על כך בעל ה"ערוך השולחן" (הגש"פ ליל שמורים), שאת החצאים נתן "איש בתרו לקראת רעהו", והיינו שחתך את העגלה והעז והאיל לשנים ונעשו ששה חצאים, ונתן חצי העגלה כנגד חצי העז, וחצי העז כנגד חצי האיל, וחצי האיל כנגד חצי העגלה. ובה הראה לו ענין נפלא מה שכל החכמים מתפללים ורואים בזה כח אלוהי, שאף שאחת האומות כובשת ומושלת באומה השניה, במשך השנים הם מתעוררים ומתבדקים זה בזה ונעשים אומה אחת, ולכן אין זכרון לאומות הראשונות, וכמו עמון ומואב וכיוצא בהם, לפי שנתערבו באומות ושכחו.

אבל עם ישראל לא נתערבו ועדיין האומה קיימת כבשעה ראשונה. וזהו שהראה לו בבבית בין הבתרים, שכל האומות אף כשתחתכם אבל עם הזמן הם יהיו לאומה אחת, אבל את הצפור שהוא רמז לישראל לא בתר, כי הם יעמדו לעולם בפני עצמם.

א. אברהם הלך להילחם עם ארבעת המלכים שישבו את לוט בן אחיו, וכשניצחם יצא מלך בן צדק (הוא שם בן נח והיה כהן- רש"י) לקראתו, ונתן לו אברהם מעשר מנכסיו [כן פרש רש"י, אמנם יש מפרשים שפירשו ההיפך שמלכי צדק נתן מעשר לאברהם].

ובפשוטו הוא מעשר כספים, וכן כתב הראב"ד על דברי הרמב"ם (מלכים ט, א) שייצחק תיקן להפריש מעשר, והקשה עליו הראב"ד שכבר אברהם הפריש מעשר ונתן למלכי צדק. ותיירץ הרדב"ל, שהרמב"ם סבר שחיוב מעשר מדאורייתא הוא רק בגידולי קרקע, ולכן הביא מציחק שהפריש מעשר מהתבואה ולא מאברהם שהפריש מהממון.

אמנם הכסף משנה תירץ, שאברהם עישר את השלל הבא לידו לא בתורת מעשר אלא לפי שכידו מלכי צדק בהוצאת לחם ויין וברכו ורצה לתת לו מעשר מהשלל, אבל יצחק הוא הראשון שעישר ממונו לשם מעשר.

ב. ויש לבאר מדוע אברהם נתן מעשר, והלא את הרכוש שלקח במלחמה השיב למלך סדום, ואם כן מדוע הפריש מעשר כספים.

ובאמת הגור אריה פירש שלא הפריש מעשר מהשבי כיון שהשיב הכל ואין אדם תורם דבר שאינו שלו, אלא הפריש מנכסיו שהיו לו.

ג. והריב"א כתב לפרש, שעל פי הדין זכה אברהם ברכוש, וכמו שאמרו (ב"ק קיד, א) המציל מן העכו"ם ומן הלסטים הרי הוא שלו, וכיון שהזקק לחבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן, לכן הפריש מעשר מן הרכוש קודם שהשיבו למלך סדום [וכ"כ במושב זקנים וכ"כ בהפלאה (כתובות נ, א)].

ד. וכתב הריב"א עוד פירוש, שלא הפריש מהשלל אלא רק מנכסיו שהיו שלו מקודם, ואע"פ שזכה ברכוש מדינא וצריך להפריש עליו מעשר, יש לומר שכבר מתחילה לא התכוון ליכנס לעצמו אלא הגביה את הנכסים וזכה בהם עבור מלך סדום, ולכן לא התחייב עבור כך במעשר.

ולכאורה יש ללמוד מדברי הריב"א שאם אדם מחזיר אבידה שאין חייב להחזירה רק לפנים משורת הדין צריך ליתן מעשר כספים, כיון שכבר זכה בממון על פי הדין, [וכ"כ בטעמא דקרא ובדרך אמונה (מתנות עניים ז, ה), ונשאר בצ"ע. ועוד יש להסתפק אם אף בעל האבידה צריך לעשר כדין מתנה].

אולם בס' משפט האבידה (רנט, שערי צדק קכה) כתב לדחות, שאצל גוי אין דין להחזיר לו לפנים משורת הדין, ולכן אברהם היה צריך לעשר, אבל אצל יהודי שיש דין להחזיר לפנים משה"ד אינו צריך לעשר, וכתב שכן פסקו גדולי ההוראה.

והנה במילה בזמנה ודאי שצריכה לדחות את הצרעת ואי אפשר להמתין עד שתתרפא הצרעת כיון שיעבור יום השמיני, אבל במילה שלא בזמנה לכאורה אינה צריכה לדחות שהרי אפשר לקיים את שניהם שימתין עד שתתרפא וימול, אלא ע"כ שכל רגע מבטל עשה ולכן אינו יכול לקיים שניהם, שהרי עובר באיסור כל זמן שלא מל ואם כן שייך בו עשה דוחה לא תעשה. ד. ואף שהרמב"ם (מילה א, ב) כתב, "וכל יום שיעבור עליו משיגדל ולא ימול את עצמו הרי הוא מבטל מצות עשה", ומשמע שכל יום הוא חיוב חדש (וכסברת המרחשת), מ"מ נקט הדבר אברהם כדבריו בפי' המשניות (הג"ל) שכתב "וכל זמן שלא מלו הרי הוא עובר על מצות עשה", ומשמע שבכל רגע ורגע מבטל עשה, ואם כן מה שכתב בהלכות הוא לאו דוקא כל יום, אלא כוונתו בכל רגע ורגע, [והביא ראיה לכך מ"בל תאחר" שאמרו (ר"ה ו, ב) שעובר בכל יום, וכתב הערוך לנר שהכוונה בכל רגע].

ה. והדבר אברהם (ב, א) הביא קושיית המשיגים עליו ממה שאמרו (מגילה כ, א) אין קורין את המגילה ולא מלין עד שתתן החמה, וכולן שעשו משעלה עמוד השחר כשר. והוא מדרבנן דלמא אתי למטעי, אבל מדאורייתא משעלה עמוד השחר הוא יום. והנה הרמב"ם (מילה א, ח) כתב, אין מלין לעולם אלא ביום אחר עלות השמש, בין ביום השמיני שהוא זמנה בין שלא בזמנה שהוא מתשיעי והלאה שנאמר ביום השמיני ביום ולא בלילה. ולכאורה במילה בזמנה מובן שמותר לדחותה, כיון שכל היום הוא זמנה ורק משום זריזין צריך להקדים, וכיון שרבנן תקנו למול רק לאחר הגז החמה, צריך לקיים את דבריהם ולהעדיף על מעלת זריזין, אבל במילה שלא בזמנה אם נאמר שמבטל עשה בכל רגע ורגע, מדוע צריך להמתין עד שתתן החמה, והרי מדאורייתא כבר מעלות השחר הוא יום.

ו. וכתב לדחות, שיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה.

ז. ובש"ת זכר יצחק (א, תשובה לדבר אברהם) כתב שהסברא לומר שהמצוה היא בכל רגע ורגע, היא רק אם נאמר שגדר מצות מילה היא שלא יהא ערל, ולכן כל זמן שאינו מסיר את הערלה עובר בעשה, אבל אם גדר המצוה היא מעשה המילה בלבד אין סברא לומר שעובר בכל רגע ורגע, וכמו שאר מצוות שצריך לקיימן. ולכן כתב לחלק בין מצות האב למצות הבן כשהוא גדול, שהבן שהוא ערל וצריך להסיר את ערלותו עובר בכל רגע ורגע, אבל האב חיובו הוא רק לעשות את מעשה המילה (והכריח כן ממה שנתנה לו התורה זמן של כל היום השמיני, וע"כ שאין זה מצד הסרת הערלה שהרי נעשה ערל כבר מיד בבוקר אלא חייב רק לקיים את מעשה המילה), ולכן אינו עובר בכל רגע, אלא בכל יום ויום.

ח. וכתב השו"ע (או"ח תמד, ז), ההולך ביום ארבעה עשר לדבר מצוה, כגון למול את בנו או לאכול סעודת אירוסין בבית חמיו, ונוצר שיש לו חמץ בביתו, אם יכול לחזור לביתו ולבער ולחזור למצותו, יחזור ויבער, ואם לאו, יבטלנו בלבד.

ו. וכתב המגן אברהם (יא), שכל זה דוקא קודם שעה שישית שיכול עדיין לבטל בלבד, אבל לאחר שעה שישית חייב לחזור ולבער כיון שאינו יכול לבטל שכבר אינו ברשותו, ואף שעל ידי זה לא יוכל למול, עשה של "תשבייתו" חמור יותר כיון שהוא עובר עליה בכל רגע.

והקשה עליו המחצית השקל, שהרי אף במילה שלא בזמנה עובר בכל רגע ורגע ומדוע עשה של תשבייתו חמור יותר.

ו. וכתב הדבר אברהם (ב, א) שבאמת המגן אברהם כתב את דינו רק במילה בזמנה, שכיון שאינו עובר ביום השמיני אלא ברגע האחרון של היום, לכן העשה של תשבייתו חמור יותר שהוא עובר עליו בכל רגע ורגע מחצות ואילך, אבל במילה שלא בזמנה שעובר עליה בכל רגע ורגע, עשה של תשבייתו לא עדיף ממנה.

אמנם המשנה ברורה (שער הציון, כד) כתב לבאר, "וגם במילה שלא בזמנה שחיובה בכל רגע ורגע, מכל מקום לא דמי לעשה דתשבייתו, דלענין חמץ דכתיב אך ביום הראשון ילפין מיניה שאסור להיות חמץ בבית ישראל מחצות היום של ערב פסח עד כלות ז' ימי פסח, וכשמבטל יום אחד מצוה זו שוב אי אפשר לחקן אותו יום, והוא חסרון שלא יוכל להמנות, מה שאין כן במילה סוף סוף ימול אותו ולא חסר אלא מה שהשהה מלקיים".

ומתחילת דבריו נראה שנקט כסברת הדבר אברהם שהחיוב הוא בכל רגע ורגע, אלא שמסוף דבריו נראה שאם מל שוב מתקן את העשה (וכמו בכרת לשיטת הרמב"ם), ולא חסר מהמצוה אלא רק שעה מלקיימה.

א. כתב הרמב"ם (פירוש המשניות שבת יט, ט), "וממה שצריך להזכיר כאן, שאם עבר אדם ולא מל את בנו או ילד ביתו וחמל עליו ביום השמיני הרי זה עובר על מצות עשה גדולה וחמורה מאד שאין בכל המצוות כמות, ולעולם אין לו תשלומין למצוה זו, והרי עונן חמור ממי שעבר עליו חג הסוכות ולא עשה סוכה או ליל פסח ולא אכל מצה, אלא שעם כל זה לא נפטר מן המצוה, אלא עדין הוא במצוה ומחויב למולו תמיד, וכל זמן שלא מלו הרי הוא עובר על מצות עשה שהענין זמנה, ואם מלו נסתלקה מעליו העבירה וקיים המצוה".

והסתפק המרחשת (א, מג) אם כוונת הרמב"ם שמילה חמורה מפני שחיובה הוא לעולם כל זמן שלא מל, ובה היא יותר חמורה ממצות סוכה או מצה שחיובם דוקא בזמן מסוים, ואם כן מילה שווה לשאר מצוות כמו תפילין ומוצה שנוהגים בכל יום.

או שכוונתו לומר שכיון שלא נפטר ממנה לעולם כל זמן שלא מל, כמילה היא חמורה משאר מצוות, כיון שלעולם מוטלת עליו ואין הוא בן חורין להפטר ממנה, ואינה דומה למצות תפילין ומוצה, שאף שמוחייב בהם בכל יום, אבל כל רגע ורגע הוא חיוב חדש, ואינו חייב היום משום חיוב של אתמול, ולכן מצות תפילין ומוצה אינה חמורה מסוכה ומצה, אלא שזו אינה נוהגת אלא זמן שבעה ימים וזו כל יום ויום והיא תדירה יותר, אבל מצות מילה חמורה מהם, שאין חיובה אלא פעם אחת, וכיון שנתחייב פעם אחת שוב לא נפסק חיובה לעולם כל זמן שלא קיימה.

ב. והביא המרחשת ראיה שאין חיוב של מצות מילה נמשך מהרגע הראשון, אלא בכל יום ויום הוא חיוב חדש, שהרי מצות מילה היא דוקא ביום ולא בלילה וכיון שבליילה אינו חייב למול אי אפשר לומר שהוא התחייב בה פעם אחת ושוב לא נפסק ממנו, שהרי בכל יום שמוציא הלילה הרי נפסק חיובו ואינו חייב למול, וע"כ שבכל יום כשעלה השחר נתחדש עליו חיוב חדש, ומצותה כמצות תפילין שבכל יום הוא מתחייב מחדש בהנחת תפילין.

והיה מקום לומר שבליילה לא נפסק חיובו אלא רק שאינו יכול למול בזמן הזה והחיוב ממשיך כל הזמן, אמנם הכריח כן מקושיית התוס' (קידושין כט, א) שגששים יהיו פטורות ממצות מילה משום שהיא מצוה שהזמן גרמא כיון שבליילה אי אפשר למול, וע"כ שהתוס' סברו שכל יום הוא חיוב חדש.

אמנם הטורי אבן (חגיגה טז, ב) סבר שכל מצוה שצריך לעשותה פעם אחת אע"פ שאי אפשר לעשותה בלילה, אין הלילה מפסיק את חיובה ולמחרת יש חיוב חדש, אלא שאותו חיוב ממשיך עד שיקיים את המצוה, ורק בלילה לא יכול לקיים את המצוה, ולכן כתב לחלק שבתפילין כל יום הוא חיוב חדש, אבל במילה הוא חיוב שנמשך עד שיקיים את המצוה (ועי' בקהילות יעקב קידושין, לב).

ג. והדבר אברהם (א, לג. ובח"ב ד' סימנים הראשונים) כתב לחדש, שבמילה יש כל רגע ורגע חיוב חדש, ואף אם מל בסוף וקיים את המצוה אבל עבר על ביטול עשה כל זמן שלא מל (וכן כתב בשו"ת תשובה מאהבה א, פה). והוסף, שאף לשיטת הרמב"ם (מילה א, ב) שלגבי חיוב כרת אינו חייב אלא אם מת כשאינו מהול, אבל אם מל נפטר מן הכרת, לגבי העשה אינו כן, וכל רגע ורגע שאינו מל מבטל עשה [ובחילוק בין העשה לכרת כתב לבאר, שחיוב כרת הוא רק על ביטול המצוה לגמרי, והסמך זאת לפסוק "וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה את בריתי הפ"י (יז, יד), והפרה משמע שאין לו תקנה].

ו. וכתב נפק"מ גדולה מחידוש זה, שאם יש לפנינו ב' מילות אחת בזמנה ואחת שלא בזמנה, שצריך להקדים את המילה שלא בזמנה, כי במילה בזמנה צריך להקדימה רק משום זריזין מקדימין למצוות, אבל במילה שלא בזמנה בכל רגע ורגע שלא מל הוא מבטל עשה ולכן צריך להקדימה ולמול מיד שיכול למול, [והשיג בדבריו על שו"ת יד אליהו שהובא בגליון מהרש"א (יו"ד רס, ב) ובפתחי תשובה (רסה, ט) שכתב להקדים את המילה בזמנה. והאריך הדבר אברהם לסתור ראיותיו].

והביא ראיה לדבריו ממה שאמרו (שבת קלג, א) שאם יש צרעת (בהרת) במקום המילה, מותר למול ואף שהוא קוצץ את הצרעת, משום שעשה דוחה לא תעשה, אלא שעדיף שאדם אחר ימול שאינו מכוון לקצץ את הבהרת, משא"כ האב שמכוון אף לקציצת הבהרת, וכל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב.